

Richtlijnen en programma's voor de permanente vorming van de magistraten voor het jaar 2005

***Vorbereid door de subcommissie opleiding
tijdens haar vergadering van 10 januari 2005.
Goedgekeurd door de algemene vergadering van 26 januari 2005.
Voorgelegd voor bekrachtiging aan Mevrouw de Minister van Justitie.***

VOORWOORD

Overeenkomstig artikel 259bis-9 van het Gerechtelijk Wetboek worden de richtlijnen en programma's voor de permanente vorming van de magistraten voorbereid door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie, goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) en ter bekrachtiging voorgelegd aan de minister van Justitie.

Bij het uitwerken van die richtlijnen en programma's heeft de HRJ tegemoet willen komen zowel aan zijn doelstellingen die volgens hem het best te verwezenlijken zijn in het kader van de magistratenopleiding, als aan de verwachtingen en noden die enerzijds zijn gebleken uit de ook in 2004 gehouden jaarlijkse behoeftepeiling bij de effectieve en de plaatsvervangende magistraten en anderzijds werden meegedeeld door de korpschefs.

De HRJ heeft voor zichzelf een meerjarenplan (2005-2008) opgesteld, waarvan een van de doelstellingen de verbetering van de werking van de rechterlijke organisatie behelst. Wie tot een betere justitie wil komen, kan niet voorbijgaan aan de opleiding van de justitiële actoren. De beroepsopleiding van de magistraten speelt immers een zeer belangrijke rol, want zij streeft ernaar het gerecht te verbeteren op het vlak van kwaliteit, doeltreffendheid en snelheid.

Vanuit de bekommernis de opleiding een meer globale en gestructureerde visie mee te geven heeft de HRJ zich niet willen beperken tot het jaar 2005, maar heeft hij ook de aanzet willen geven tot een meerjarenaanpak. Op termijn wil de HRJ bereiken dat de magistraten zicht kunnen krijgen op de opleidingsprogramma's waaruit zij op langere termijn zullen kunnen kiezen. In dat verband heeft de HRJ het voornemen om functieprofielen en bijbehorende progressieve opleidingsmodules (basisopleiding – grondige opleiding – uitwisseling van beroepservaringen en/of follow-up) uit te werken. Vanzelfsprekend is het niet mogelijk de data en precieze inhoud van die modules zo lang op voorhand mee te delen, onder meer omdat rekening moet worden gehouden met nieuwe wetgeving, meer specifieke noden en de beschikbaarheid van de docenten. Desalniettemin kan geleidelijk aan misschien al een algemeen structureel kader worden ingevoerd.

Het sluitstuk van die structurele aanpak zou dan bestaan in de oprichting van een federaal instituut voor de magistratenopleiding, zoals dat in de meeste lidstaten van de Europese Unie al bestaat. Absolute voorwaarde voor een opleidingssysteem met optimale doeltreffendheid dat tevens de onafhankelijkheid van de magistratuur vrijwaart, is dat de opleidingsbevoegdheden worden samengebracht in de handen van één orgaan dat onafhankelijk is van de drie machten.

De HRJ spant zich in voor de oprichting van dat instituut. De grondslagen voor het instituut zijn gesteund op de aanbevelingen van de *Consultative Council of European Judges* en op de overtuigende ervaringen van andere lidstaten. Ook de minister van Justitie deelt die overtuiging dat de oprichting van dat instituut een noodzaak is.

De hierna voorgestelde opleidingprogramma's vormen het algemeen kader voor het jaar 2005 en bevatten vooruitzichten voor 2006 en 2007. Zij zullen nader worden uitgewerkt door de subcommissie opleiding van de HRJ, om vervolgens ter bekrachtiging te worden voorgelegd aan de minister van Justitie. Na de goedkeuring door de minister zal de Dienst Opleiding Rechterlijke Orde van de Federale Overheidsdienst Justitie instaan voor de uitvoering ervan.

RICHTLIJNEN

I. KRACHTLIJNEN

- **De magistratenopleiding moet bijdragen tot de evolutie en de verbetering van de werking van de rechterlijke orde**

Justitie evolueert voortdurend. Het is de rol van de magistratenopleiding bij te dragen tot die evolutie, ze te volgen en er zelfs op vooruit te lopen.

Tal van instrumenten kunnen ter beschikking van de magistraten worden gesteld. Voor een optimaal gebruik van die instrumenten kan men niet voorbijgaan aan de opleiding.

Zo is er bij voorbeeld het **Phenix**-project dat zich de komende jaren aankondigt. Uiteraard is daarvoor een goede kennis van informatica vereist. Het Phenix-project impliceert eveneens belangrijke aanpassingen van zowel de burgerlijke als de strafrechtelijke rechtspleging. Dat aspect zal dan ook moeten worden opgenomen in alle opleidingen over de specifieke procedures van iedere magistraatsfunctie.

De algemene evolutie moet eveneens leiden tot een actualisering van de opleidingsmiddelen. Nieuwe technieken, zoals **e-learning**¹, moeten worden onderzocht en ontwikkeld.

Om de evolutie het hoofd te bieden is eveneens toepassing van **managementtechnieken en coaching-systemen** noodzakelijk.

- **De magistratenopleiding moet zich laten inspireren door een pluralistische en multidisciplinaire visie**

---

¹ Afstandsleren.

De HRJ is van oordeel dat de opleiding van de magistraten idealiter berust op drie assen :

1. de juridische kennis ;
2. de vaardigheden ;
3. de kennis van de maatschappelijke werkelijkheid.

De samenstelling van de HRJ (magistraten, hoogleraren, advocaten en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld) staat garant voor **een pluralistische en multidisciplinaire visie** op het conceptuele aspect van de permanente vorming van de magistraten. Door zijn samenstelling is de HRJ de ideale plaats voor ontmoeting en dialoog tussen de lasten van de gerechtelijke wereld en de verwachtingen van de rechtzoekenden.

De subcommissie opleiding van de HRJ, die op 9 september 2004 werd ingericht door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie, is samengesteld uit acht leden volgens de taalpariteit en de pariteit tussen het aantal magistraten en niet-magistraten.

De subcommissie opleiding staat meer in het bijzonder in voor de gedetailleerde uitwerking van de opleidingsprogramma's voor de magistraten en de gerechtelijk stagiairs. Om te kunnen beantwoorden aan de vereisten van de verschillende disciplines die zij in het opleidingsprogramma van de magistraten opneemt, doet zij in het kader van de uitvoering van haar opdrachten een beroep op tal van werkgroepen en docenten.

Hoewel de opleiding een multidisciplinaire inslag heeft, moet zij de **specifieke kenmerken** van het ambt van magistraat respecteren. Daarom moeten de opleidingen in de mate van het mogelijke worden geleid door magistraten die erover waken dat de externe bijdragen in het juiste kader worden geplaatst.

- **De permanente vorming is zowel een recht als een plicht voor de magistraten**

Een degelijke magistratuur, die bekwaam is en uitstekende prestaties levert, impliceert een degelijke opleiding en dito bijscholing.

Permanente vorming is een recht

Een veel aangehaald obstakel voor de effectieve deelname van magistraten aan opleidingsprogramma's is dat de magistraten wegens hun werklast onvoldoende beschikbaar kunnen zijn.

Hoewel de **decentralisatie** van sommige opleidingen ten dele tegemoet komt aan dit probleem, blijft de noodzaak van een **werkelijk recht op permanente vorming** voor eenieder, zonder dat de organisatie van de dienst in het gedrang komt. Dat impliceert dat voor de permanente vorming een minimum aan tijd wordt vrijgemaakt en dat het recht van iedere magistraat op een vormingskrediet van vijf werkdagen per jaar zou moeten worden bekrachtigd. In voorkomend geval moet de wet in die zin worden aangepast. In dit verband moet worden aangestipt dat tal van korpschefs al initiatieven hebben genomen om hun magistraten in staat te stellen deel te nemen aan opleidingen die hen rechtstreeks aanbelangen. Die initiatieven zouden moeten worden aangemoedigd.

De **korpschef** neemt een centrale plaats in in het beheer van de opleidingen van de opleidingen die de magistraten van zijn rechtscollege of korps volgen. Hij moet erover waken dat de opleiding binnen de beroepsactiviteiten de plaats krijgt die zij verdient, met name die van een noodzakelijk moment voor abstrahering van de professionele taken, en dit ter bevordering, voor de toekomst, van een meer weloverwogen, meer gestructureerde en snellere aanpak.

Als middel om de korpschef te ondersteunen in zijn human-resourcesbeleid zouden de mogelijkheid en de modaliteiten van een per rechtsmacht of per korps toe te kennen « **opleidingskapitaal** » (bij voorbeeld berekend in een aantal punten) moeten worden onderzocht. De korpschef kan dat kapitaal volgens de prioriteiten die hij stelt beheren en het investeren in interne en externe opleidingen.

Permanente vorming is een plicht en soms verplicht

De toename van nieuwe, vaak ingewikkelde wetten, de vermenigvuldiging van juridische informatiebronnen, de grotere specialisatie van advocaten, de internationalisering van het recht en het ontstaan van nieuwe technologieën vereisen het **voortdurend op peil houden van de kennis en vaardigheden** van de magistraten om de kwaliteit van de openbare dienst van de justitie te verbeteren, onder meer door een grotere rechtszekerheid.

De bereidheid van magistraten om hun kennis voortdurend op peil te houden en de wil om zich te vervolmaken in de materies die ze beoefenen, worden in aanmerking genomen bij hun evaluatie, hierbij weliswaar rekening houdend met de effectieve mogelijkheden waarover ze in hun dagelijkse werksituatie beschikken om aan opleidingen deel te nemen.

Daarnaast pleit de HRJ ervoor een aantal **opleidingen wettelijk verplicht te maken** en te koppelen aan een attest dat toegang geeft tot bepaalde specifieke ambten. Het betreft onder meer de functies van beslagrechter, jeugdmagistraat, referentiemagistraat en stagemeeester. Voor de onderzoeksrechters bestaat al een dergelijke verplichte opleiding. Zij zal waarschijnlijk ook verplicht worden voor de strafuitvoeringsmagistraten.

Ook voor de magistraten die recentelijk werden benoemd op basis van het examen inzake beroepsbekwaamheid zou een dergelijke verplichte opleiding moeten worden geregeld. De **initiële opleiding is een absolute prioriteit** als voorafgaande voorwaarde om een ambt adequaat uit te oefenen. Die prioriteit geldt zowel voor de recentelijk benoemde magistraten als voor de gerechtelijk stagiairs.

Omdat er terzake geen reglementering voorhanden is, is het aangewezen dat de korpschefs de magistraten aanmoedigen om de ad hoc opleidingen te volgen en dat zij hun dienst zo organiseren dat de magistraten aan die opleidingen kunnen deelnemen.

- **De beroepsopleiding van de magistraten moet gericht zijn op het concrete**

De permanente vorming wil de magistraten geen zuiver theoretisch en abstract onderricht verstrekken.

Tal van colloquia, seminars, en studiedagen die door de universiteiten en de balies worden georganiseerd, bieden de rechtspractici kwaliteitsvolle academisch onderricht aan. De magistraten hebben in het kader van die opleidingsactiviteiten bovendien de gelegenheid om vruchtbare contacten te hebben met juristen uit andere beroeps categorieën (advocaten, hoogleraren, bedrijfsjuristen, ambtenaren, enz.).

De HRJ van zijn kant moet zich richten op de **specifieke opleidingsnoden** van de magistraten door de docenten te kiezen uit de rechtspraktijk en door het pedagogische aspect van de opleidingen te richten op kritische reflectie en concrete toepassing (workshops, praktische oefeningen, rollenspelen, enz.).

De HRJ wil een **overlegstructuur met de externe organisatoren** van magistratenopleidingen ontwikkelen, zodat de aangeboden opleidingen op elkaar zijn afgestemd (met name door overlapping te vermijden).

- **De permanente vorming moet het uitwisselen en meedelen van beroepservaringen bevorderen, onder meer op Europees niveau**

In de hele magistratuur zijn gelijkaardige moeilijkheden op te merken, die op verschillende wijze worden opgelost. De ervaringen moeten worden **uitgewisseld en vergeleken**.

De permanente vorming moet de magistraten de gelegenheid bieden hun collega's van de zetel en het parket te ontmoeten die van een ander rechtscollege of korps komen, uit een ander arrondissement, en uit andere landen.

In dit verband is het tevens aangewezen de tweetaligheid en meertaligheid van magistraten aan te moedigen, zodat zij toegang kunnen hebben tot de hele Belgische rechtspraak en contacten kunnen leggen met hun collega's, zowel op **nationaal als op internationaal** niveau. De magistratuur moet zich aansluiten op de Europese perspectieven.

II. PRAKTISCHE UITVOERING

Rekening houdend met zijn opgedane ervaringen, onder meer dank zij de evaluatie van de opleidingen, wenst de Hoge Raad voor de Justitie de volgende aanbevelingen te richten aan alle actoren en bestemmingen van de permanente vorming :

- **De voorbereiding van de docenten**

De subcommissie opleiding moet waken over een **doorgedreven voorbereiding** van de opleidingen, in overleg met de docenten, om overlappingen en lacunes te vermijden.

In het kader van een optimale kwaliteitszorg is het aangewezen een **opleidingsprogramma voor de docenten** op te starten en te ontwikkelen.

De voorkeur moet gaan naar een **pragmatische aanpak**. De opleidingen moeten niet volgens het academisch model worden verstrekt. Zij moeten weliswaar een inleiding tot de problematiek en het wettelijk kader bevatten, maar eveneens veel ruimte laten voor de analyse van concrete gevallen, voor de aanwezigheid van de materie in de actualiteit en de realiteit, voor discussie en voor eventuele individuele of collectieve oefeningen. Eventueel kan volgens inductieve methode worden gewerkt. De opleidingen van het type uitwisseling van beroepservaringen worden door tal van deelnemers bijzonder gewaardeerd.

De **dynamiek en de kritische benadering** kunnen worden aangemoedigd door docenten in team te laten werken.

De HRJ dringt er bij de korpschefs op aan de magistraten die opleidingen verstrekken voldoende tijd te laten om hun cursus voor te bereiden. Dat punt hangt nauw samen met de al vroeger geuite wens van een vaststaand daadwerkelijk recht op opleiding. De opleiding van de magistraten is een noodzakelijke investering die op termijn haar vruchten afwerpt.

Daarnaast is de HRJ er voorstander van dat de functie van docent de **pecuniaire waardering** zou krijgen die de gevraagde inspanning noodzaakt.

Om de programma's adequaat te kunnen voorbereiden is het noodzakelijk dat de subcommissie opleiding, de werkgroepen en de docenten kunnen beschikken over **de evaluatie** van de inhoud, van de docenten, van de gehanteerde pedagogische methode en van de materiële organisatie. Een optimale evaluatie moet eveneens cijfermateriaal bevatten over het aantal inschrijvingen en de uiteindelijke opkomst, om de belangstelling te kunnen beoordelen.

In deze optiek dringt de HRJ erop aan dat de deelnemers, de docenten en de dienst Opleiding Rechterlijke Orde zich samen zouden inspannen opdat de evaluaties zo precies mogelijk zouden weergeven hoe de opleidingen zijn verlopen. Willen de evaluaties bovendien echt werkbaar zijn, dan moeten de deelnemers een constructieve formulering hanteren en moeten de evaluaties zo snel mogelijk worden verwerkt.

- **Het beheer van tijd en informatie**

Een goed beheer van de tijd die nodig is voor een opleiding vereist dat de programma's binnen **passende termijnen** worden bekendgemaakt.

De magistraten moeten immers over de nodige informatie beschikken om hun beroepsactiviteiten te organiseren en de opleidingen te kiezen die zij tijdens een bepaalde periode wensen te volgen. Die informatie moet eveneens de korpschefs in staat stellen de dienst met kennis van zaken te organiseren.

Om de magistraten terzake snel en steeds up-to-date in te lichten publiceert de HRJ op zijn **website** [<http://www.hrj.be>] – het luik over de opleiding bevindt zich onder de rubriek « Activiteiten » - alle opleidingsprogramma's die door de subcommissie opleiding werden voorbereid, en ook de opleidingsprogramma's in externe organisatie die door de subcommissie in het kader van de magistratenopleiding werden goedgekeurd.

Er komt eveneens een **zesmaandelijke brochure** die bestemd is voor alle magistraten en gerechtelijk stagiairs. Die brochure zal naast alle praktische gegevens ook een overzicht van de interne opleidingsprogramma's bevatten, en daarbij telkens de doelstellingen, de doelgroep en de data vermelden. (De gedetailleerde programma's kunnen via de website worden geraadpleegd).

De HRJ dringt er bij de externe opleidingsorganisatoren en bij de Dienst Opleiding Rechterlijke Orde van de FOD Justitie op aan alle mogelijke maatregelen te treffen om de **informatieverspreiding te optimaliseren**.

- **De actieve en daadwerkelijke deelneming**

De magistraten moeten zichzelf echt zien als de **actoren van hun opleiding**. Zij moeten in die richting worden aangemoedigd. Dat kan door de voorbereiding van vragen, van bijzondere aspecten van het onderwerp die zij door de docent behandeld willen zien, van een oefening. De kwaliteit van de opleidingen en meer in het bijzonder de toepasbaarheid ervan in de dagelijkse praktijk zullen er veel baat bij hebben aangezien de docenten zich op die manier volledig kunnen wijden aan de oplossing van problemen die zich in de realiteit voordoen.

Niet alle leden van eenzelfde rechtscollege of korps kunnen zich tegelijk vrijmaken om deel te nemen aan de opleidingen. In het belang van een doeltreffend beheer van de tijd

die voor een opleiding vereist is, dienen de deelnemers daarom de verstrekte leerstof **door te geven** aan hun collega's.

Wanneer magistraten zich inschrijven voor een opleiding moet dat noodzakelijkerwijs impliceren dat zij **de opleiding ook daadwerkelijk bijwonen**, tenzij in geval van ziekte of overmacht. Elke opleiding staat immers voor een niet te verwaarlozen investering in termen van personele, materiële en financiële middelen.

- **Het principe van de doelgroepen**

De opleidingen waarvan de programma's door de subcommissie opleiding werden voorbereid, zijn bij wet toegankelijk voor **de effectieve magistraten en de gerechtelijk stagiairs**. Die toegankelijkheid kan evenwel worden beperkt door de omschrijving van de « doelgroep » ; zo is de uitwisseling van beroepservaringen voorbehouden aan beroepsmagistraten. De opleiding kan soms immers enorm variëren naargelang het publiek bestaat uit gerechtelijk stagiairs, beginnende magistraten of ervaren magistraten.

Eventueel kunnen ook andere rechtspractici tot de opleidingen worden toegelaten. De **plaatsvervangende magistraten** kunnen de specifieke opleidingen bijwonen indien deze de materies betreffen die zij daadwerkelijk behandelen. Die voorwaarde moet worden gecontroleerd door middel van de goedkeuring van de korpschef en bij de inschrijving, die door de subcommissie opleiding wordt goedgekeurd. De HRJ pleit ervoor dat uit te breiden tot de externe maatregelen, met een identiek controlesysteem.

De opleiding van **de referendarissen en parketjuristen** behoort tot de bevoegdheid van de minister van Justitie. De HRJ wenst evenwel dat zij, als bevoorrechte juridische medewerkers van de magistraten, zouden kunnen deelnemen aan de specifieke opleidingen over de materies die zij daadwerkelijk behandelen. Ook hier moet er een controlesysteem zijn op basis van de goedkeuring van de korpschef en bij de inschrijving, die door de subcommissie opleiding wordt goedgekeurd.

- **De techniek van de modules**

De opleidingen zouden meer moeten gericht zijn op de **specifieke opleidingsnaden van elk ambt** binnen de magistratuur. Daartoe dient per specifiek ambt een opleidingsprofiel te worden uitgewerkt met de competenties en kennis die voor de uitoefening van dat ambt vereist zijn. Op basis daarvan zouden dan ad hoc opleidingen kunnen worden bepaald, die een **modulaire structuur** zouden hebben (basisopleiding – grondige opleiding – uitwisseling van beroepservaringen en/of follow-up).

Het is mogelijk dat sommige opleidingen uit de modules voor verschillende ambten gelden. De magistraten die al een welbepaald deel van de opleiding hebben gevolgd zouden eventueel een vrijstelling kunnen genieten (bij voorbeeld wanneer voor de uitoefening van een bepaald ambt het behalen van een attest vereist is).

Dat systeem zou iedere magistraat de gelegenheid bieden een adequate, volledige en gestructureerde opleiding te genieten, en zou het makkelijker maken om van het ene naar het andere ambt over te gaan.

- **De samenwerking**

Hoewel de deelneming van magistraten als docenten essentieel is, is het noodzakelijk eveneens te zorgen voor **samenwerking** met iedere andere instantie die over de vereiste bekwaamheden beschikt, en onder meer met:

- andere gespecialiseerde Belgische instellingen zoals de universiteiten en de balies ;
- de buitenlandse opleidingscentra voor magistraten waarmee de HRJ in het kader van het Europees Netwerk voor Justitiële Opleiding (EJTN) in contact staat, en speciaal de Stichting Studiecentrum Rechtspleging (S.S.R.) in Nederland en de « Ecole Nationale de la Magistrature » (E.N.M.) in Frankrijk.

In het kader van die samenwerking heeft de HRJ met succes en in partnerschap met andere leden van het EJTN al een aantal internationale seminaries over internationale samenwerking in strafzaken en in burgerlijke zaken georganiseerd, met de financiële steun van de Europese Commissie en de FOD Justitie. Dergelijke initiatieven zullen vaker worden genomen en verder worden ontwikkeld.

Door de oprichting van een **opleidingsinstituut** zou het mogelijk worden meer gestructureerde en doeltreffender samenwerkingsstructuren op te zetten, onder meer in de volgende domeinen :

- de organisatie van de verscheidene opleidingsvormen ;
- de verspreiding van de informatie over de bestaande opleidingen ;
- de afstemming tussen de vraag naar en het aanbod van opleidingen.

In diezelfde geest van openstaan voor buitenlandse ervaringen heeft de HRJ in 2003 het door de Koning Boudewijnstichting opgestarte project « **Buitenlandse stages voor magistraten** » overgenomen en dat opgenomen in de permanente vorming. Het project bevordert via toekenning van beurzen de ontwikkeling van studieprojecten door magistraten, die zodoende in het buitenland de aldaar gevoerde praktijk kunnen volgen, en die kennis, eens terug in België, kunnen doorgeven ten bate van hun beroepsgroep.

Tevens moet, in het kader van interdisciplinaire opleidingen, worden gedacht aan de **mogelijkheid om bij de opleidingen andere beroepsmensen te betrekken** die gewoonlijk in het kader van hun beroepsactiviteit in contact komen met magistraten. Zij zouden moeten kunnen deelnemen aan de opleidingen die hen aanbelangen, met het oog op de uitwisseling van beroepservaringen en het leggen van contacten, iets wat enkel constructief en vruchtbaar kan blijken.

• **De plaats van de opleidingen**

Teneinde tegemoet te komen aan de vraag van talrijke magistraten en veelvuldige of lange verplaatsingen te voorkomen, moeten bepaalde opleidingen gedecentraliseerd verstrekt worden. Dit zal bovendien de integratie van de opleidingen in de dagelijkse gerechtelijke activiteiten bevorderen en opleidingen voor een groter aantal magistraten toegankelijk maken.

Anderzijds moet de uitwisseling van beroepservaringen tussen magistraten van verschillende arrondissementen worden gestimuleerd. Voor sommige materies is het contact met de magistraten van de andere taalrol bovendien onontbeerlijk om te vermijden dat de rechtspraak van de twee landsdelen uit elkaar zou groeien.

Het is dus aangewezen een evenwicht te vinden tussen beide terechte bekommernissen.

Decentralisatie kan op verscheidene niveaus worden opgevat. Sommige opleidingen, zoals bij voorbeeld die welke betrekking hebben op de toepassing van nieuwe technologieën (informatica), kunnen het best ter plaatse gegeven worden. Andere opleidingen kunnen worden gegroepeerd per rechtsgebied of gewest, zoals bij voorbeeld de uitwisseling van beroepservaringen tussen magistraten die dezelfde materie

behandelen in rechtsmachten van een verschillend niveau. Daarnaast zal die methode leiden tot drempelverlaging, zodat meer magistraten daadwerkelijk aan de opleiding zullen kunnen deelnemen.

Voor vormingscycli die niet gedecentraliseerd worden, volstaat het de bereikbaarheid van deze opleidingen met het openbaar vervoer, in het bijzonder met de trein, te vergemakkelijken.

Sommige welbepaalde opleidingen moeten onder de vorm van een **residentieel seminarie** worden georganiseerd. Die opleidingsvorm heeft als voordeel dat hij zich uitstekend leent voor de uitwisseling van concrete ervaringen tussen magistraten van verschillende taalrol en dat niet alleen kennisoverdracht over de behandelde materie gebeurt. Uiteraard moet de infrastructuur van het geselecteerde congrescentrum kwalitatief voldoende hoogstaande waarborgen bieden.

Algemeen moet de **plaats** waar een opleiding wordt verstrekt een ontspannen sfeer in de hand werken. Het is absoluut noodzakelijk dat de opleiding een ogenblik is waarop men op adem komt en het alledaagse abstraheert, dat zij een voor de magistraat een aangenaam ogenblik is dat bevorderlijk is voor zowel het leerproces als contact. In dit verband moeten heel wat factoren in aanmerking worden genomen, onder meer de omgeving van de plaats van de opleiding, de schikking van het leslokaal en het restaurant, de didactische uitrusting, het licht, het onthaal, de maaltijden, enz.

- **De documentatie**

De terbeschikkingstelling van de documentatie blijft een belangrijk pijnpunt op het vlak van uitwerking en verspreiding.

De uitwerking van de documentatie

Idealiter zou de schriftelijke documentatie (ten minste een inhoudstafel en documenten die de oefeningen illustreren) **reeds bij de inschrijving** voor een opleiding meegedeeld moeten worden, opdat de deelnemers de sessie kunnen voorbereiden en eventuele vragen of suggesties toesturen aan de docenten. In elk geval zouden de deelnemers de volledige documentatie uiterlijk op de dag van de opleiding moeten ontvangen of kort erna. De aandacht van de docenten moet hierop worden gevestigd zodat de opleidingsessies met succes gevolgd kunnen worden.

In dit verband dient te worden aangestipt dat de documentatie van een welbepaalde opleiding niet noodzakelijk apart moet worden opgesteld, maar dat zij ook kan bestaan uit een eerder gepubliceerd artikel of werk, uit relevante rechtspraak of ieder ander nuttig document. De personen die aan een opleiding deelnemen hebben nood aan een **beknpte en werkbare documentatie**, die zij in hun dagelijkse praktijk makkelijk kunnen gebruiken. Naast de bovenvermelde documenten vormen ook de bibliografische verwijzingen niet te verwaarlozen instrumenten.

De HRJ is zich er evenwel terdege van bewust dat het samenstellen van documentatie enige tijd in beslag neemt, rekening houdend met de professionele verplichtingen van de docenten. De eisen inzake kwaliteit en termijn bij de samenstelling van de documentatie verantwoordt eveneens een **pecuniaire herwaarderung** van de lasten die een opleiding voorbereiden met zich brengt.

De verspreiding van de documentatie

Volgens het huidige systeem van verspreiding van de documentatie dat de dienst Opleiding Rechterlijke Orde van de FOD Justitie toepast, mag de documentatie, of het nu

een syllabus of een werk betreft die in het kader van interne en externe opleidingen worden gepubliceerd, niet ter beschikking worden gesteld aan wie niet daadwerkelijk aan de opleiding heeft deelgenomen.

Het zou echter mogelijk moeten zijn om de documentatie zo te verkrijgen, los van iedere opleiding. De magistraten zijn immers niet altijd in staat zich vrij te maken om een opleiding te volgen, aangezien de continuïteit van de terechtzittingen en van andere diensten moet worden verzekerd, en er geen garantie is dat zij zich kunnen laten vervangen.

Er zou een **soepeler systeem voor de terbeschikkingstelling van de documentatie** moeten komen. De volgende modaliteiten worden in dat verband voorgesteld :

1. Wanneer de magistraten daadwerkelijk deelnemen aan een interne of externe opleiding, ontvangen zij vanzelf de documentatie bij die opleiding (of het nu een boek of een gepubliceerd werk betreft).
2. De magistraten die de documentatie wensen te ontvangen van een opleiding waaraan zij niet hebben deelgenomen, kunnen de documentatie daarover ontvangen voor zover het niet om vertrouwelijke documenten gaat, indien er een verband is met de materies die zij daadwerkelijk behandelen. De korpschef moet controleren of aan die voorwaarde werd voldaan, door het verzoek te paraferen. Voor werken die gecommmercialiseerd werden, moet die toestemming tot terbeschikkingstelling van documentatie worden beperkt volgens een budgettaire quota dat per magistraat jaarlijks wordt vastgelegd.

Vanuit budgettair oogpunt zou dit systeem geen al te zware weerslag hebben, gelet op de opgelegde beperkingen. Bovendien zou ten gevolge van dat systeem het aantal inschrijvingen van personen die enkel de documentatie wensen te ontvangen, sterk teruglopen.

PROGRAMMA'S

I. FUNCTIEGEBONDEN OPLEIDINGEN

A. Opleidingen bij het opnemen van een functie

Deze opleidingen zijn bestemd voor magistraten die nog niet of sinds kort een nieuwe functie hebben opgenomen waarin zij benoemd zullen worden of werden :

- onderzoeksrechters;
Deze opleiding is uitdrukkelijk voorgeschreven door art. 259sexies, § 1, Ger. W.
- beslagrechters;
- jeugdmagistraten;
- magistraten van het parket en van het arbeidsauditoraat;
Hierin moet bijzondere aandacht uitgaan naar de opleiding van de parketmagistraten die niet via de gerechtelijke stage hun loopbaan op het parket aanvangen.
- rechters en plaatsvervangende rechters van eerste aanleg (eerste aanleg, arbeid, koophandel);
- vrederechters;
- politierechters;
- leden van de kamers van inbeschuldigingstelling en van de parketten-generaal;
- rechters-commissarissen en rechters in handelszaken in de rechtbanken van koophandel.
- sociale magistraten.

Idealiter moeten deze opleidingen verstrekt worden vóór het opnemen van de nieuwe functie.

B. Uitwisseling van beroepservaringen

Deze opleidingen moeten magistraten die sinds ten minste één jaar hetzelfde ambt uitoefenen of dezelfde materies behandelen, ertoe in staat stellen hun ervaringen uit te wisselen, de moeilijkheden die ze ondervonden hebben in kaart te brengen, en elementen van oplossing aan te reiken in discussies met ervaren magistraten en met specialisten van de materie.

Er wordt voorgesteld dergelijke uitwisselingen te organiseren tussen:

- onderzoeksrechters;
- politierechters;
- rechters van de rechtbanken van eerste aanleg, inzonderheid rechters die zetelen in beroep tegen de beslissingen van de vrederechter en de beslissingen van de politierechter;
- beroeps- en sociale magistraten van de arbeidsgerechten (zowel van de zetel als van het auditoraat);
- magistraten van de zetel en van het parket die bevoegd zijn in familiezaken;
- magistraten die gespecialiseerd zijn in het gebruik van bijzondere opsporingsmethoden;
- magistraten die actief zijn in het kader van de diverse expertisenetwerken (o.a. grootbanditisme, hormonen, drugs, ...);
- referentiemagistraten;
- magistraten van het parket en van de zetel die bevoegd zijn in zaken van georganiseerde misdaad;
- magistraten van het parket en van de zetel voor specifieke problemen met betrekking tot de burgerlijke rechtspleging;
- magistraten van het parket en van de zetel voor specifieke problemen met betrekking tot het strafprocesrecht;
- parketmagistraten over het seponeringsbeleid;
- effectieve en plaatsvervangende magistraten, rechters-commissarissen en rechters in handelszaken van de rechtbanken van koophandel voor specifieke problemen inzake faillissement;
- beslagrechters.

II. BEGELEIDING VAN NIEUWE WETGEVING

Het is de bedoeling om aan de hand van concrete casussen, belangrijke wetswijzigingen toe te lichten en te analyseren.

Over het algemeen organiseren de universiteiten en balies studiedagen waarvan de kwaliteit buiten kijf staat. De subcommissie opleiding zal ten gepaste tijde het aanbod onderzoeken dat wordt voorgesteld betreffende nieuwe wetgeving, en de pertinente externe opleidingen goedkeuren in het kader van de permanente vorming van de magistraten. De programma's die aldus werden goedgekeurd zullen worden bekendgemaakt op de website van de HRJ.

Deze werkwijze sluit evenwel niet uit dat de subcommissie opleiding specifieke opleidingsprogramma's voorbereidt met betrekking tot nieuwe wetgeving, die eveneens geïntegreerd wordt in de functiegebonden en thematische opleidingen.

Opleidingen zullen worden georganiseerd onder meer over de volgende wetten en wetsontwerpen (onder voorbehoud van hun goedkeuring):

1. Bemiddeling en verzoening.
2. Collectieve schuldenregeling.
3. V.Z.W.
4. Het nieuwe wetboek van internationaal privaatrecht.
5. Strafvueroeringsrechtbank.
6. Elektronische procedure (Phenix).
7. Hervorming van het strafprocesrecht ("groot wetsontwerp Franchimont").
8. Hervorming van de procedure in burgerlijke zaken.
9. Hervorming van de wet op de voorlopige hechtenis.
10. Europese vennootschap.
11. Verhoor van anonieme getuige.

III. THEMATISCHE OPLEIDINGEN

A. Samenleving en hedendaagse problemen

1. Uitsluiting en geweld.
Uitsluiting en het gevoel uitgesloten te worden is dermate toegenomen dat het een zorgwekkend fenomeen in onze samenleving aan het worden is.
Een situatie van uitsluiting, vooral in bepaalde stadswijken en bij jongeren, brengt geweld met zich mee. Rechters voelen overduidelijk de weerslag van deze situatie.
De doelstelling van deze opleiding bestaat erin :
  - geweldplegingen te bestuderen in hun samenhang met uitsluiting zowel in hun zichtbare (delinquentie, kleine maatschappelijke opstootjes) als in hun verdoken vormen (autodestructief gedrag door drugs, alcohol of zelfmoord);
  - te onderzoeken welke de rol is van de rechter die, bij de uitoefening van zijn opdracht van bestraffing, regulering en preventie, geconfronteerd wordt met deze verschijnselen.
2. Vreemdelingenrecht.
Zullen onder meer worden behandeld: de sociologische invalshoek en de problemen van internationaal privaatrecht.
3. Gelijkheid tussen mannen en vrouwen.
4. Strijd tegen partnergeweld.
5. Strijd tegen discriminatie.
6. Strijd tegen pesterijen en ongewenst seksueel gedrag.
7. Seksuele delinquentie.

B. Strafrecht, strafprocesrecht en criminologie

1. Mensenhandel.
2. Bescherming van de privacy en informaticacriminaliteit.
3. Strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen.
4. Verdovende middelen.
5. Internationale samenwerking in strafzaken en in politiezaken.
Opleiding uitgewerkt in het kader van het driehoeksoverleg tussen de procureur-generaal bij het hof van beroep te Gent, de Federale Overheidsdienst Justitie en de federale procureur.
6. Bewijs in strafzaken en wetenschappelijke vooruitgang.
De doelstelling van deze opleiding bestaat erin :
  - de kennis van gerechtelijke geneeskunde en wetenschappelijke politie te vervolledigen in het licht van de meest recente ontwikkelingen op dit vlak;
  - de juridische en financiële beperkingen beter te beheersen wanneer men wetenschappelijke hulp moet inroepen, en zich te bezinnen over de deontologische aspecten ervan.Het is van essentieel belang hierbij de fundamentele regels van het bewijsrecht in strafzaken in herinnering te brengen.
7. Uitvoering van straffen en opsluiting.
De gevangenis blijft de eerste verwijzing naar een straf, zelfs indien vrijheidsberoving statistisch gezien slechts een kleine fractie van de uitgesproken straffen vertegenwoordigt. Rond de gevangenisstraf bestaan tal van tegenstellingen; de eerste is die tussen straffen en tegelijk verbeteren.
Deze opleiding zou het mogelijk moeten maken om het vraagstuk van de gerechtelijke repressieve output aan te snijden alsook om zich te bevragen over de mogelijkheden van beheersing van gevangenisinflatie, over het adequaat aanwenden van de voorlopige hechtenis, alternatieve straffen en verschillende vormen van opschorting. In dit kader moet ook de problematiek van de uitvoering van straffen worden belicht.
8. Alternatieve maatregelen.
9. Verhoortechnieken.
10. De samenwerking met de politiediensten.
In dit kader moet een basisopleiding, een grondige opleiding en ontmoetingen tussen magistraten en leden van de politie betreffende specifieke problemen worden georganiseerd.
11. Bijzondere opsporingsmethoden.
Het betreft een basisopleiding in deze delicate materie voor de magistraten die ter zake niet gespecialiseerd zijn, doch niettemin over een onontbeerlijke basiskennis moeten beschikken.
12. Plaats van het slachtoffer in het strafrechtelijk bestel.
Deze opleiding van procedurele aard moet uitmonden in een kritische bezinning over de politieke en sociologische betekenis van de nieuwe rechten die aan slachtoffers werden toegekend.

13. Strategie, methodiek en tactiek bij het voeren van een omvangrijk strafrechtelijk onderzoek.
  14. Hof van assisen.
  15. Voorlopige hechtenis.
  16. Onrustwekkende verdwijningen.
  17. Technieken voor het audiovisueel verhoor van minderjarige slachtoffers of daders.
  18. Beslag en verbeurdverklaring.
  19. Verkeersveiligheid en verkeersrecht.
  20. Economisch en financieel strafrecht.
In het kader van deze opleidingscyclus dient tevens aandacht te worden besteed aan de problematiek van de criminaliteit in en tegen ondernemingen.
  21. Gerechtskosten in strafzaken.
  22. Socio-criminologische benadering van delinquentie.
  23. Methodiek van psychiatrische analyses.
  24. Sociaal strafrecht.
  25. Beroepsgeheim.
  26. Verjaring.
- C. Burgerlijk recht en burgerlijke procesrecht.**
1. Verzekerings- en aansprakelijkheidsrecht en schadevergoeding.
  2. Getuigenverhoor in burgerlijke zaken.
  3. Burgerlijk bewijsrecht.
  4. Voogdij.
  5. Voorlopig bewind, geesteszieken, onbekwamen.
  6. Verbintenissenrecht.
  7. Bouwrecht.
  8. Goederenrecht.
  9. Zekerheidsrecht.
  10. Huurovereenkomsten.
  11. Afstammingsrecht.
  12. Onderhoudsverplichtingen.

13. Echtscheiding.
14. Adoptie.
15. Familievermogensrecht.
16. Samenwonen en samenwoningcontracten.
17. Kortgeding.

D. Sociaal recht

1. Sociaal zekerheidsrecht
In het kader van deze opleiding moeten onder meer de volgende thema's worden behandeld: arbeidsongevallen, beroepsziekten, tijdelijke arbeidsongeschiktheid, de reglementering op de gehandicapten, kinderbijlagen, sociale zekerheid van de zelfstandigen.
2. Arbeidsrecht.
3. Administratieve sancties.
4. Sociaal gerechtelijk recht.
5. Maatschappelijke bijstand.

E. Economisch en handelsrecht

1. Gerechtelijk akkoord en faillissement.
2. Fiscaal recht.
Deze opleiding omvat zowel een basis als een grondige opleiding.
3. Intellectuele rechten.
4. Vennootschapsrecht.
5. Handelspraktijken.
6. Mededingingsrecht.
7. Verbruiksrecht.
8. Elektronische betaling.
9. Bewijsrecht.

F. Grondwettelijk en administratief recht

1. Prejudiciële vragen aan het Arbitragehof.
2. Stedenbouw en ruimtelijke ordening.

3. Milieurecht.
Onderzoek van de wetgeving in dit domein, onderzoekstechnieken, samenwerking met ambtenaren van de gewesten, kwalificatie van de inbreuken.
Afwisselend moet een basisopleiding en een grondige opleiding worden georganiseerd.
4. Onteigening ten algemenen nutte.
5. Actuele vraagstukken inzake overheidsopdrachten.
6. Burgerlijk recht/gerechtelijk recht en administratief recht.
7. Actuele vraagstukken.

G. Europees en internationaal recht

1. Europees recht (basisopleiding en grondige opleiding).
2. Rechten van de mens.
3. Internationaal humanitair recht.
4. Europees aanhoudingsmandaat en uitlevering.
5. Eurojust.

De HRJ moedigt de deelname aan van Belgische magistraten aan de uitwisseling van beroepservaringen met hun buitenlandse collega's, in het bijzonder in de Europese Unie, onder meer in het kader van:

- de opleidingen die georganiseerd worden door de leden van het Europees Netwerk voor Gerechtelijke Vorming (EJTN);
- de internationale seminars die de HRJ zelf organiseert, in samenwerking met andere leden van het netwerk, met de financiële steun van de Europese Commissie en de FOD Justitie;
- de toekenning van beurzen in het kader van het programma "stages in het buitenland voor magistraten".

H. Werkbezoeken

Hier is het de bedoeling om aan de magistraten een volledig en concreet beeld te geven van de rol en de werking van organen en instellingen zoals het Arbitragehof of het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Voor zover mogelijk moeten deze bezoeken een opleiding over de materie die door deze instellingen wordt behandeld, afsluiten.

In deze context kan ook gedacht worden aan een werkbezoek van de bodemrechters aan het Arbitragehof en het Hof van Cassatie.

In het kader van de steeds toenemende justitiële samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie zouden Belgische magistraten bovendien de mogelijkheid moeten hebben om een stage te verrichten in andere landen van de Unie en vice versa. Binnen werkgroep I van het EJTN is hierover een reflectie aan de gang. Er zijn contacten met de Europese Commissie om een Erasmus-project voor magistraten op te starten.

I. Recht en nieuwe technologieën

De ontwikkeling van nieuwe technologieën levert niet zelden ingrijpende juridische problemen op in verband met de opstelling van contracten, elektronische handtekening, bewijs, auteursrechten, enz.

De magistraten moeten onder meer worden voorbereid op de invoering van Phenix, door in de verschillende opleidingen die betrekking hebben op specifieke procedures voor elk ambt in de magistratuur, een bijzonder luik in te lassen dat betrekking heeft op de aanpassingen die Phenix met zich zal meebrengen.

J. Opleidingen die betrekking hebben op andere thema's

1. Rechtsfilosofie.
2. Statuut en plichtenleer van de magistraat.
De plaatsvervangende magistraten moeten bij deze opleiding betrokken worden.
3. Notariaat.
4. Hof van Cassatie.
Tijdens deze opleiding zal onder meer de methodologie voor het lezen en interpreteren van de arresten van het Hof van Cassatie worden behandeld.
5. Boekhouding.
Deze opleiding omvat :
  - een basisopleiding, met inbegrip van het lezen van de balans en de resultatenrekening, de beschrijving en analyse van de posten die de moeilijkheden van een onderneming aan het licht brengen;
  - een grondige opleiding (toegankelijk voor wie de basisopleiding gevolgd heeft of reeds over een gespecialiseerde voorkennis beschikt).
6. Deskundigenonderzoeken.

IV. Methodologische opleidingen

A. Gerechtelijk taalgebruik

In dit verband worden twee opleidingen voorgesteld: enerzijds de basisopleiding, die er toe strekt de opbouw en de redactie van een helder, leesbaar en verstaanbaar vonnis bij te brengen, en een reflectieseminarie over de finaliteit en de inzet van gerechtelijke teksten doorheen de motivatie van vonnissen in burgerlijke en strafzaken.

B. Informatica

1. Basisopleidingen (Word, Excel, e-mail, internet).
2. Opzoeken van rechtsbronnen op internet.
3. Organisatie van het geïnformatiseerd opslaan van documentatie.

C. Communicatie

1. Mondelinge communicatie (basisopleiding – grondige opleiding – opvolgssessie).

2. Communicatie met de media.

3. Talenkennis.

De HRJ dringt erop aan dat de nodige maatregelen zouden worden genomen om talenkennis aan te moedigen en dit vanaf de gerechtelijke stage.

D. Opleiding van de lesgevers

1. Opleiding van de stagemeeesters

De HRJ beschouwt deze opleiding als een prioriteit. Het is immers noodzakelijk de stagemeeesters te ondersteunen in hun opdracht de toekomstige magistraten voor te bereiden. Een van de doelstellingen van deze opleiding moet erin bestaan de theoretische opleiding die aan de gerechtelijke stagiairs wordt verstrekt en de praktische opleiding die zij krijgen in het parket, de rechtbank en in de loop van hun buitenstage, op elkaar af te stemmen.

2. Opleiding van de lesgevers.

In het kader van de opleiding van de magistraten doet de HRJ een beroep op talrijke specialisten in diverse domeinen. Ze hebben echter niet allemaal een pedagogische opleiding genoten of ervaring verworven. De opleidingen die in dit domein moeten worden ontwikkeld moeten er toe strekken aan de lesgevers de noodzakelijke instrumenten aan te reiken met het oog op een efficiënte overdracht van hun deskundigheid.

E. Management

1. Managementtechnieken.

Deze opleiding is bestemd zowel voor leidinggevende als niet-leidinggevende magistraten.

Andere actoren van de rechtelijke organisatie zoals de griffiers en de parketsecretarissen zouden bij sommige modules van deze opleiding betrokken moeten kunnen worden.

Bovendien moet er gedacht worden aan opvolg- en coachingmodules voor de magistraten die reeds de basisopleiding hebben gevolgd.

2. Management en kwaliteit van het beheer van Justitie.

Deze opleiding moet uitgaan van een selectie van projecten die uitgewerkt worden door geïnteresseerde magistraten, eventueel in samenwerking met één of meer griffiers of parketsecretarissen, betreffende de werking van het rechtscollege of van het korps.

De doelstellingen van deze opleiding zijn:

- aan de deelnemers instrumenten aanreiken voor het beheer van de kwaliteit in hun rechtscollege of korps (door middel van een theoretische opleiding en een coaching);
- samenwerking ontwikkelen tussen magistraten en griffiers of secretarissen enerzijds, tussen leden van verschillende rechtscolleges of korpsen anderzijds;
- de uitwisseling valoriseren van informatie, van instrumenten, van competenties tussen de professionele actoren van de justitie op alle niveaus;
- de realisatie ondersteunen van concrete projecten die bijdragen tot de kwaliteit en de efficiëntie van de justitie.

Deze opleiding is een prioriteit.

F. Evaluatie

De toepassing van het evaluatiesysteem van de magistraten toont aan dat een opleiding van de evaluatoren noodzakelijk is ten einde te komen tot een eenvormige toepassing van het systeem.

G. Psychosociale vaardigheden

Dit opleidingsdomein is prioritair. Het moet bijdragen tot het welzijn van de magistraat in de uitoefening van zijn ambt en tot een optimalisering van zijn werkmethoden. Het moet ook worden aangewend om correcte relaties tot stand te brengen met de rechtszoekende en, in het algemeen, met alle personen waarmee de magistraat moet samenwerken in de uitoefening van zijn ambt.

1. Stresshantering.
  2. Timemanagement.
  3. Vergadertechnieken.
  4. Luistervaardigheid- en onthaal van de rechtszoekende.
  5. Assertiviteit.
-